

КАМАРА НА ИНЖЕНЕРИТЕ В ИНВЕСТИЦИОННОТО ПРОЕКТИРАНЕ
1164 София, бул. "Христо Смирненски" N1; тел: 02/969 20 73;
Факс 02/969 20 70; www.kiip.bg; e-mail: kiip@mail.bg;

Изх.№ КИИП-ЦУ- 118/23.06.2025 г.

НА ВНИМАНИЕТО НА ТЕЗИ, ЗА КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВА ИНТЕРЕС

ОТНОСНО

Авторски права при проекти, създадени по трудово правоотношение

По повод постъпило в Централно управление на КИИП запитване

„Притежава ли инженер-проектант, който работи на трудов договор и подписва с личен проектантски печат изработените проекти, авторски права върху същите, когато в трудовия договор не е изрично уговорено, че правата се прехвърлят на работодателя? Кой носи отговорност за авторския надзор – проектантът или фирмата?“

изразяваме следното принципино становище:

Съгласно чл. 3, ал. 1 от Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП) обект на авторското право е всяко произведение на литературата, изкуството и науката, което е резултат на творческа дейност и е изразено по какъвто и да е начин и в каквато и да е обективна форма, както и част от такова произведение - арг. от чл. 3, ал. 3 ЗАПСП. В нормата е налице примерно изброяване на обекти, като в т. 8 се посочват проекти, карти, схеми, планове и други, отнасящи се до архитектурата, териториалното устройство, географията, топографията, музейното дело и която и да е област на науката и техниката. Съгласно параграф 2, т. 9 от ПЗР на закона "произведения на архитектурата" са проекти на сгради и съоръжения, устройствени планове и схеми, утвърдени по реда на действащото законодателство, сгради и други съоръжения и елементи от тях, трайните обекти на синтеза на архитектурата с другите изкуства, както и оформленията на интериори с траен характер, регистрирани от съответната организация за колективно управление на права.

Авторското право възниква с факта на създаване на произведението, като това е моментът, в който същото е обективизирано външно по начин позволяващ възприемането му от други лица, независимо от формата. Правото възниква в полза на автора, който, съгласно чл. 5 ЗАПСП, е физическото лице, в резултат на чиято творческа дейност е създадено произведението, като до доказване на противното за такъв се смята лицето, чието име или друг идентифициращ знак са посочени по обичайния за това начин върху оригинала на произведението, копия или екземпляри от него и/или техните опаковки - чл. 6, ал. 1 ЗАПСП.

Следва да се има предвид, че авторското право е сложно право, в съдържанието на което се включват множество отделни неимуществени и имуществени правомощия. Основно място сред последните заема изключителното право на автора да използва създаденото от него произведение и да разрешава използването му от други лица. В нормата на чл. 18, ал. 2 ЗАПСП се съдържа неизчерпателно изброяване на действията, които се считат за използване на произведението (в случая конкретния проект) и за които е необходимо разрешението на автора, едно от които съставлява преработката на произведението, в т. ч. приспособяването и внасянето на всякакъв вид промени в произведението, както и използването му за създаване на ново, производно от него произведение. Легална дефиницията на понятието "преработка на произведение" е дадена в § 2, т. 18 от Допълнителните разпоредби на ЗАПСП, където се определя като изменението на дадено произведение с оглед създаването на ново, производно на него произведение, в т. ч. приспособяването му към друг жанр, както и внасянето на всякакъв вид промени в него.

Съгласно разпоредбата на чл. 18, ал. 2, т. 8 ЗАПСП преработката е един от неизчерпателното изброените начини за използване на едно произведение, а авторът има изключителното право да използва създаденото от него произведение и да разрешава използването му от други лица освен в случаите, за които този закон разпорежда друго - чл. 18, ал. 1 ЗАПСП.

За да се отговори конкретно на поставените въпроси от значение са съществуващите между страните правоотношения във връзка с изработването на проекта (трудова ви договор).

При наличието на трудово правоотношение между автора на проекта и юридическо лице – проектантско бюро, фирма или друго юридическо лице, което е наело физически лица, притежаващи необходимата проектантска правоспособност, по трудово правоотношение, приложение намира разпоредбата на чл. 41 ЗАПСП. Съгласно тази норма авторското право принадлежи на автора, но работодателят има изключително право без разрешение на автора и без заплащане на възнаграждение, доколкото в трудовия договор или в акта за назначаване не е уговорено друго, **да използва** така създаденото произведение за свои цели. Ако между автора и работодателя юридическо лице, не е уговорено нещо различно, то юридическото лице има право да използва произведението за своите цели, които най-често се свеждат до предоставянето му на възложителя, който е поръчал изработването на проектите – в този смисъл са *Решение № 63/24.03.2010 г. по т. д. № 648/2009 г. на ВКС, II ТО; Решение № 316/21.03.2025 г. по гр. д. № 3231/2021 г. на ОС – Пловдив; Решение № 441/02.03.2016 г. по т. д. № 1462/2012 г. на СГС* и др.

Ако между работодателя юридическо лице и възложителя, който е поръчал изработването на проектите, е сключен договор, то той е такъв за възлагане на произведение. При този вид правоотношение е въведена оборимата презумпция, че поръчващият има правото на ползване на произведението без разрешение на автора, ако в договора за възлагане не е уговорено друго. В този смисъл *Решение № 214/13.05.2016 г. по т. д. № 3088/2014 г. на ВКС, I ТО*. Ако с договора за възлагане изработването на проекта използването не е изрично забранено, поръчващата

страна има право да използва произведението без разрешението на автора за целта, за която то е било поръчано - чл. 42, ал. 2 ЗАПСП.

Следователно макар авторското право да възниква с изработване на проекта за неговия автор, по силата на чл. 42, ал. 2 ЗАПСП, върху работодателя юридическо лице – проектантско бюро и възложителя на поръчката е преминало имущественото право да използват произведението, без разрешението на автора му, за целта, за която то е било поръчано. Горното налага извод, че с договор за създаване на произведение по поръчка, се прехвърля на поръчващия имущественото право на използване на произведението, без за действията на поръчващия да е необходимо разрешение от автора, но неимуществените права остават притежание на автора на произведението, като подробно становище по този въпрос ще вземем по-долу.

Относно осъществяването на авторския надзор - правилото на чл. 162, ал. 2 и 3 от Закона за устройство на територията (ЗУТ) е, че авторският надзор по време на строителството се осъществява от проектанта при условията и по реда, определени с наредбата по чл. 169, ал. 4, и въз основа на договор с възложителя. Следователно правата и задълженията по него са договорни, като възникват между страните по правната връзка. Ако договорът за изработване на проекта включва и осъществяването на авторски надзор, който принципно е самостоятелно договорно правоотношение за осъществяване на мониторинг по време на строителния процес за избягване на нарушения на авторското право, то според нас това дава право на работодателя-проектант юридическо лице, да посочи друг инженер с проектантска правоспособност поне като на автора. За да не бъде нарушено неимущественото авторско право на автора обаче, на основание чл. 15, ал. 1, т. 4 ЗАПСП, то трябва името му, псевдонима му или друг идентифициращ го авторски знак, да бъдат обозначавани по съответния начин при всяко използване на произведението. Например, ако се прави преработка на проекта, се вписва, в новия проект, че това е преработка на проект на инж. Георги Георгиев, като преработката е извършена от инж. Иван Иванов. Това е така, защото с *Решение № 45/09.07.2020 г. по т. д. № 1437/2019 г. на ВКС, I ТО* е разяснено, че по силата на чл. 42, ал. 2 ЗАПСП, при произведение, обект на закрила от закона, създадено по възлагане, поръчващият има право да използва произведението, без разрешение на автора, за целта, за която то е било поръчано. Например, проектът на инженера не може да бъде използван за сграда различна от възложената по първия проект от възложителя на юридическото лице-работодател.

Това обаче не погасява авторското право на автора, при липса на предвидено нещо различно в договора. Авторското право съдържа и неимуществени права на автора, посочени в чл. 15 ЗАПСП, част от които са неотчуждими - чл. 16, изр. 1 ЗАПСП. Неотчуждимите неимуществени права на автора са тези по чл. 15, ал. 1, т. 2 и т. 4 ЗАПСП.

Съдържанието на имуществените и неимуществените авторски права налага извод, че с договор за създаване на произведение по поръчка се прехвърля на поръчващия имущественото право на използване на произведението, без за действията на поръчващия да е необходимо разрешение от автора, но

неимуществените права по чл. 15, ал. 1, т. 2 и т. 4 ЗАПСП остават притежание на автора на произведението.

Препоръки:

Посочваме, че горепосоченото становище е предоставено на база съществуващата нормативна уредба и формиралата се съдебна практика. За да бъдат избегнати бъдещи спорове обаче правим следните препоръки:

В договорите между работодателите и техните служители инженери с проектантска правоспособност да бъдат включвани текстове, че служителите предоставят за ползване от работодателя, всички авторски права, създадени от трудовото правоотношение, включително правото да осъществява авторски надзор чрез друг инженер с проектантска правоспособност поне като на автора, както и правото да преработва проекта, чрез друг проектант, за целите на конкретния обект.

/п/

инж. МАРИН ГЕРГОВ

Председател на УС на КИИП

Становището е изготвено от адв. Станислава Ботова, юридически консултант на КИИП